

LUŇÁČEK

Pojednejte o problematice kybernetické bezpečnosti

Definice kyberprostoru

-**Digitální prostředí** umožňuje vznik, zpracování a výměnu **informací**, tvořené informačními a komunikačními systémy, a službami a sítěmi elektronických komunikací.

-Těžké definovat, mnoho definic; Nejedná se jen o PC, ale i o chytrá zařízení (mobil, hodinky), chytrou domácnost, průmysl atd.

Definice kybernetické bezpečnosti

=souhrn právních, organizačních, technických a fyzických **opatření**, která umožňují odolávat úmyslně či neúmyslně vyvolaným kybernetickým útokům a zmírňovat či napravovat jejich následky

-Kybernetická bezpečnost zahrnuje činnosti nezbytné k ochraně sítí a informačních systémů, uživatelů těchto systémů a dalších osob dotčených kybernetickými hrozbami.

Kybernetický bezpečnostní incident

-Narušení bezpečnosti informací v informačních systémech nebo narušení bezpečnosti služeb anebo bezpečnosti a integrity sítí elektronických komunikací v důsledku kybernetické bezpečnostní události

-Musí se **nahlašovat** (kdy, kde, kdo, jak, co bylo cílem, co bylo narušeno (triáda), charakter (úmyslné, neúmyslné), překonané opatření, narušené aktivum, pravděpodobnost opakování)

Kybernetická bezpečnostní událost

-Událost je něco, co hrozí a může narušit bezpečnost informací, služeb nebo sítí.

-Neohlašuje se, **detekuje** se

Kybernetický útok

-Útok na IT infrastrukturu za účelem způsobit poškození a získat citlivé či strategicky důležité informace. Používá se nejčastěji v kontextu politicky či vojensky motivovaných útoků.

-**Úmyslné jednání** člověka prováděné za účelem narušení bezpečnosti informací v IS

Opatření v oblasti KB

-schopnost zabránit kybernetickým útokům, detekovat je, bránit se jim (odolávat), zmírnit jejich následky

-**prevence** = ochrana před hrozbami

-**detekce** = odhalení neoprávněných (skrytých) činností a slabých míst v systému

-**náprava** = odstranění slabého místa v systému

Oblasti působení hrozeb a rizik KB

- vojenské** = odposlouchávání, sledování pozic, omezení schopnosti komunikace
- civilní** = ohrožení obyvatelstva (elektrárny, doprava, komunikace), stabilita státu
- osobní** = odcizení soukromých dat, financí, poškození počítače, monitorování

Pojednejte o kybernetické bezpečnosti

Definujte pojem kybernetická kriminalita a její aspekty

-**Trestná činnost**, v níž figuruje určitým způsobem:

- počítač jako souhrn technického a programového vybavení (včetně dat),
- nebo pouze některá z jeho komponent, případně větší množství počítačů samostatných nebo připojených do počítačové sítě

bud' jako **předmět zájmu** této trestné činnosti, jako **prostředí** a nebo jako **nástroj** této trestné činnosti.

-projevuje se v podobě kybernetických útoků, páchá jí jednotlivec nebo skupina

Sociální inženýrství

-**ovlivňování, přesvědčování či manipulaci** s lidmi s cílem je donutit provést určitou akci, či od nich získat informace, které by jinak neposkytli

-sběr volně dostupných dat, fyzický útok (vydávání se za někoho), psychologický útok

Malware

-Jakýkoliv software využitý k narušení standardní činnosti počítačového systému, zisku informací (dat), či využití k získání přístupu k počítačovému systému.

Internetové pirátství (počítačové) - duševní vlastnictví a autorské právo

-**Kriminalita**, která porušuje práva duševního vlastnictví

-právo duševního vlastnictví = majetek nehmotné povahy, které jsou **výsledkem** tvůrčí činnosti člověka, rozděluje se na **autorská práva** (skladby, filmy) a **průmyslová práva** (patenty, vzory)

-**softwarové pirátství a audiovizuální pirátství** (šíření, zveřejnění)

Pojednejte o kybernetických útocích a jaký je mezi nimi rozdíl

Kyberšikana - nebezpečné komunikační jevy (ponižování, nadávání, vyhrožování) realizované prostřednictvím informačních a komunikačních technologií

Kybergrooming - psychickou manipulaci dítěte dospělým prostřednictvím moderních komunikačních technologií s cílem získat důvěru oběti, vylákat ji na osobní schůzku a zpravidla sexuálně zneužít

Kyberstalking - útočník využívá informační a komunikační technologie k dlouhodobému, opakovanému a stupňovanému kontaktování – pronásledování své oběti, ve které chce úmyslně vyvolat pocit strachu o své soukromí, zdraví nebo život

Pojednejte o managementu bezpečnosti

Pojednejte o řízení bezpečnosti (čeho se týká a kdo ji zajišťuje)

- oblast řízení, která řeší **bezpečnost aktiv** (zdrojů) v organizaci (fyzická i elektronická)
- soustavná, opakující** se sada navzájem provázaných činností, jejíž cílem je zajistit bezpečný provoz a zamezit bezpečnostním rizikům a hrozbám
- je zajišťována **odbornými útvary a odborníky**, primárně je součástí každodenní práce vedoucího zaměstnance a statutárního orgánu

Jaké instituce (úřady) se podílí na ochraně informací v ČR a jaká je jejich působnost

Úřad pro ochranu osobních údajů (ÚOOÚ)

- ústřední správní úřad pro oblast **ochrany osobních údajů** a je nezávislým orgánem
- provádí dozor nad dodržováním zákonem stanovených povinností při zpracování osobních údajů

Národní bezpečnostní úřad (NBÚ)

- nejvyšší bezpečnostní autorita v oblasti **ochrany utajovaných informací** (OUI)
- zpracovává koncepci rozvoje a zajišťuje jednotné provádění OUI, vede ústřední registry UI v rámci mezinárodních styků, připravuje vládní návrhy zákonů a prováděcích předpisů

Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost (NÚKIB)

- nejvyšší bezpečnostní autorita v oblasti **bezpečnosti IS a KS a kryptografické ochrany**
- provádí certifikace, výzkum, vývoj a výrobu kryptografických prostředků

Úloha a místo CERT, CSIRT, CIRC – jejich účel a oblast působení

CERT

- tým, reagující na vyjímečné počítačové **situace**

Národní CERT

- metodická podpora subjektů**, které projeví zájem o kolektivní ochranu před incidenty
- jeho provozovatel jakožto soukromý subjekt má možnost v situacích **reagovat operativně** a činit vše co není zákonem zakázáno

Vládní CERT

-působící jako součást NÚKIB disponuje **nařizovací a sankčními pravomocemi** a zajišťuje uplatňování státní moci v oblasti kyberbezpečnosti

CSIRT

-tým, reagující na **incidenty** v oblasti počítačové bezpečnosti

-polem působnosti týmu *CSIRT.CZ* je celá Česká republika

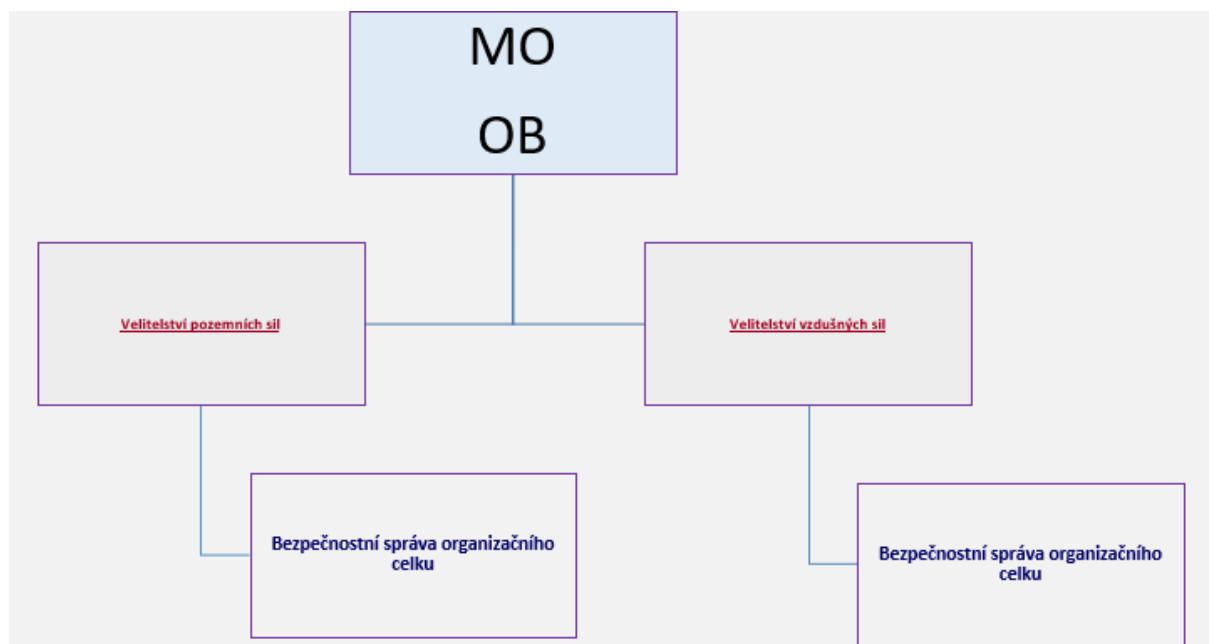
CIRC

-úkolem Centra CIRC je proaktivní identifikace kybernetických bezpečnostních hrozeb a incidentů pomocí **nepřetržitého monitoringu důležitých segmentů** datových sítí resortu MO, a jejich následná analýza, vyhodnocování a reportování relevantním partnerům

-organizační celek VeKySIO

Management bezpečnosti v resortu MO

Struktura bezpečnostního managementu v resortu MO – MO...organizační celek

-**hierarchická struktura** organizace bezpečnosti

-odpovědná osoba = **ministr obrany** (odpovídá za resort MO, za vše co je požadováno)

-**Odbor bezpečnosti (OB MO)** => organizační útvar MO pro plnění úkolů stanovených z. 412 a 499

-v čele **Bezpečnostní ředitel MO-ředitel odboru** (podřízen ministru obrany)

-**Organizační celek (OC)** a v čele **Vedoucí organizačního celku** (např. rektorka-velitelka)

Bezpečnostní správa KIS (rozdělení na provozní a bezpečnostní správu, role)

-provozní správa systému

- gestor
- manažer
- provozovatel
- správce
- místní správce

-provozní bezpečnostní správa systému (role vystupují z rolí bezpečnostní správy OC)

- bezpečnostní správce
 - místní bezpečnostní správce systému
 - bezpečnostní správce KO systému
- bezpečnostní správce terminálové oblasti systému
 - místní bezpečnostní správce KO systému

Pojednejte o problematice „standardizace – akreditace – certifikace“

Jaká je náplň jednotlivých činností a čím se liší

Certifikace - atestace, **zkoušení**, testování jakosti produktů a služeb, ale i způsobilosti (kompetence) pracovníků realizované v autorizovaných zkušebnách podle daných norem platících v jednotlivých zemích

Akreditace - akreditace má význam pověření, zplnomocnění, **potvrzení**, schválení potřebné úrovně

Standardizace - **definice** charakteristických vlastností zabezpečující, že materiály, výrobky, procesy, služby apod. jsou takové, jaké se zamýšlelo, že mají být

Standardizační instituce základní dělení

ISO(International Organization for Standardization)

-posláním ISO je standardizace se zaměřením na usnadnění mezinárodního obchodu

- pole působnosti není omezeno na žádné prům. odvětví/vědní obor
- pokrývá všechny **technické oblasti** kromě elektrotechnických a elektronických norem, které jsou v působnosti IEC

IEC(International Electrotechnical Commission)

-vydává normy z oblasti **elektrotechniky, elektroniky a jim příbuzným**

ITU(International Telecommunications Union)

-hraje vedoucí roli ve správě sektorů **radiokomunikace, telekomunikačního vývoje a standardizace**

Kdo vykonává certifikace pro oblast KIS a krypto a kdo pro fyzickou bezpečnost (technické prostředky)

-KIS a krypto => **NÚKIB**

-Fyzická bezpečnost (technické prostředky) => **NBÚ**

-technické prostředky = MZP, EZS, EPS, fyzické ničení nosičů informací atd.

-zjistí-li NBÚ/NÚKIB způsobilost, vydává **certifikát TP (KIS, KO)**

-obsahuje = evidenční číslo, název a typ, identifikace výrobce, identifikace držitele, datum vydání a platnosti, stupeň utajení

-nelze se odvolat při neudělení certifikátu

-**zánik** uplynutím doby, rozhodnutím NBÚ/NÚKIB

Pojednejte o bezpečnostní politice

Účel BP

-**základní východisko** pro řízení bezpečnosti IS organizace (forma **písemného** dokumentu)

-určitý soubor pravidel, **nejvyšší netechnická úroveň** definice obranných mechanismů systému

-definuje **základní postupy a metody** řešení bezpečnostní problematiky

-**redukuje rizika** výskytu nebezpečí

-co chránit, proti čemu a jakým způsobem => analýza aktiv, analýza hrozeb, analýza rizik, návrh protiopatření

Co je obsahem BP

-popis IS

-cíle bezpečnostní politiky

-legislativní východiska

-definice citlivosti informací

-definice hrozeb na IS

-definice bezp. služeb, které má IS splňovat

-zásady personální politiky

-zásady organizační politiky

-technicko-provozní zabezpečení

-politiku zálohování

-plán obnovy po havárii

-metodikou řešení krizových stavů

Druhy BP

-lze rozdělit podle jemnosti konkretizace

-**Státní** -> tvoří ji především zákony (412/2005, 499/2004)

-**Resortní** (podniková) -> v rezortu MO je tvořena především rozkazy, předpisy a normativní výnosy

-**Systémová** -nejnižší a nejpodrobnější stupeň, např. konkrétní IS politika

-zpracovává se globální sys. bez. pol. a následně detailní sys. bez. pol.

Pojednejte o bezpečnostní analýze

-je zaměřena na **vytvoření** komplexních bezpečnostních **protiopatření** vedoucích k celistvé ochraně aktiv organizace

-použijeme obecné schéma bezpečnostní analýzy

Definujte jednotlivé kroky a jejich obsah

1. Určení bezpečnostní správy organizace

- definice týmu specialistů
- jsou zodpovědní za řízení bezpečnosti organizace
- vedoucí pracovník týmu určená osoba (MO-bezpečnostní manažer OC)

2. Stanovení rozsahu analýzy

- ohraničení rozsahu analýzy v závislosti na důvěrnost, dostupnost a celistvost
- musíme si stanovit, jakých cílů chceme v bezp. dosáhnout
- znaky nastavené úrovně bezpečnosti: nezávislost, řízení, ocenitelnost

3. Identifikace aktiv

- lidské zdroje** (osoby podílející se na bezpečnosti organizace)
- procesy** (periodicky prováděné děje)
- informace** (dokumenty)
- majetek** (hmotné a nehmotné statky)
 - aktivum = všechno, co má pro subjekt **hodnotu** (hmotná/nehmotná)
 - provádíme výčet aktiv+jejich ocenění (nízká, střední, vysoká, kritická)

4. Identifikace hrozeb

- hrozba = síla, událost, aktivita nebo osoba, která **může způsobit škodu**
- zjišťujeme, které jsou reálné a mohou narušit OUI + jejich pravděpodobnost
- dělíme na: náhodné/úmyslné vnitřní/vnější
- techniky analýzy hrozeb: strom hrozeb, graf elementárních hrozeb (vrchol grafu hrozba, pod ní 3 vrstvy)

5. Identifikace a ocenění zranitelnosti

- zranitelnost = **nedostatek** analyzovaného aktiva, **stav** kdy se hrozba naplní
- působením zranitelnosti a hrozby zároveň dochází k **incidentu**

6. Návrh protiopatření

- procedurální** (postupy, styl řízení)
- technické** (technické prostředky)
 - protiopatření = postup, proces, procedura, technický prostředek, nebo cokoliv, co je navrženo pro **zmírnění působení** hrozby a snížení zranitelnosti

Pojednejte o bezpečnostní a provozní dokumentaci KIS (náplň a účel zpracování)

-**IS** rozumíme 1 nebo více počítačů, jejich programové vybavení, periferie, správa tohoto IS a procesy nebo prostředky umožňující práci s UI

-**KS** nakládající s UI se rozumí koncové komunikační zařízení - přenosové prostředí - kryptografické prostředky a dále obsluha, provozní podmínky a postupy

-IS i KS musí k používání a nakládání s UI schválit NÚKIB

-globální bezpečnostní dokumentace (**upravuje podmínky** pro nakládání s informacemi v systémech): zákon č. **412/2005** Sb., č. **184/2014** Sb. o KB, č. **110/2019** Sb. o ochraně osobních údajů, vyhlášky NBÚ/NÚKIB/ÚOOÚ, (v resortu ještě rozkazy MO)

Projektová bezpečnostní dokumentace IS

-**obsahuje:** bezpečnostní politiku, návrh bezpečnosti IS, dokumentaci k testům bezpečnosti, vyhodnocení analýzy rizik

-je tvořena souborem norem, pravidel a postupů, kterými se zajišťuje CIA UI

-zpracovává se zejména ve fázích plánování, vývoje, pořízení a implementace IS

Provozní bezpečnostní dokumentace IS

-pro **utajované IS** se zpracovává provozní bezpečnostní dokumentace **v plném rozsahu**

-pro **neutajované IS** se vyžaduje zpracování provozní dokumentace, která zahrnuje **základní opatření** pro zajištění bezpečnosti

-**obsahuje:**

-**bezpečnostní směrnice IS**, které předepisují činnost **bezpečnostních správců IS** v jednotlivých rolích zavedených v IS pro zajištění bezpečnostní správy IS

-**bezpečnostní směrnice IS**, které předepisují činnost **správců IS** v jednotlivých rolích zavedených v IS pro správu informačního systému

-**bezpečnostní směrnice IS**, které předepisují činnost **uživatelů IS**

Projekt bezpečnosti KS

-**obsahuje:** bezpečnostní politiku KS, organizační a provozní postupy, provozní směrnice pro bezpečnostní *správu* KS, provozní směrnice *uživatelů* KS

KOZAK

Role kryptografie v ochraně informací

- Kryptografie se používá k ochraně informací tím, že ji šifruje a umožňuje tak tak její bezpečný přenos nebo uložení
- Potřeba ochrany informací **vznikla kvůli**: schopnosti a potřebě ukládat informace, vytváření velkých státních celků, rozvojem společnosti, komunikace na stále větší vzdálenosti
- Steganografie** je předchůdce kryptografie, zabývá se utajením komunikace prostřednictvím ukrytí zpráv
- Hash funkce** = ověření digitálních podpisů a datové integrity (porovnávání otisků)

Proudové šifry

- symetrická** šifra; datový tok je **kombinován** tokem **pseudonáhodné** posloupnosti
- používá se funkce **XOR**
- výsledkem je **zašifrovaný datový proud**
- dochází k neustále se měnící transformaci (u blokové šifry transformace konstantní)
- proudové šifry typicky **rychlejší** než **blokové**, ale náchylnější ke kryptoanalytickým útokům
- typicky chybné použití => počáteční stav nesmí být použit dvakrát
- pracují s **bitovými** (bajtovými) **proudy** => šifra při každém šifrování transformuje jeden stejný bit otevřeného textu do různých bitů šifrovaného textu
- využívá se klíč **pevné délky** (nejčastěji 128 bitů) vyráběný pseudonáhodným generováním bitů
- používají se v **systémech přenosu proudů informací** (začátek a konec přenosu kdykoli)
- vhodné pro šifrování **nepřetržitých proudů dat** (hlas, video)
- čím více se výstup generátoru klíčů blíží k náhodnému generátoru, tím delší prolomení
- chyba počátečního stavu** = při zapnutí vytváří generátor jeden a týž bitový proud

Skramblování (změna bitů pomocí XOR)

- nejjednodušší realizace, procházejícímu datovému proudu se paralelně generuje klíčový proud
- problémem je **synchronizace** přenášejícího a přijímajícího zařízení (při vynechání nebo špatném vložení jednoho bitu synchronizace se veškerá informace ztrácí)
- řešení **přidáním předem známe syn. značky** nebo **pomocí vysoce přesných generátorů**
- po určité době se začne bitová kombinace **opakovat** (N bitů, 2N kombinací, max 2n-1 cyklů)
- nestabilita vůči falzifikace

Synchronní proudové šifry

- proud klíčů se generuje nezávisle na proudu zprávy
- při šifrování generátor proudu klíčů vydává neustále bity proudu klíčů
- při dešifrování druhý generátor vydává identické proudy, oba generátory **musí být synchronizovány** (po chybě při přenosu bude každý symbol nesprávně rozšifrován)
- příjemce i odesílatel musí pracovat synchronně, při ztrátě se hledá hodnota posunu
- generátor proudu klíčů musí mít **mnohem delší periodu** než velikost otevřeného textu
- pro zlepšení synchronizace se vkládají **synchronizační značky** (ne cyklicky)
- vsuvka nebo odstranění symbolu v šifrovaném textu způsobí porušení synchronizace

Samosynchronizující proudové šifry

- každý bit proudu klíčů je funkcí **n** počtu **předcházejících bitů** šifrovaného textu
- dešifrující generátor proudu klíčů se automaticky synchronizuje s šifrovacím generátorem pomocí přijetí **n bitů** šifrovaného textu
- slabou stránkou je šíření chyby (každý nesprávný bit **n nesprávných bitů** proudu klíčů)
- většina proudových šifer založena na **lineárních posuvných registrech se zpětnou vazbou / posuvných registrech se zpětnou při přenosu**
- počet bitů definován délkou posuvného registru
- nový krajní levý byt funkcí všech ostatních bitů registru
- lineární** = zpětná vazba XOR některých bitů registru (bity odváděcí posloupnosti)
- při přenosu** = bity odváděcí posloupnosti sčítány jeden s druhým a s obsahem registru

Blokové šifry

- symetrická** šifra pracující s bloky **pevně stanovené délky** (např. 128 bitů)
- pokud je dat více, rozdělí se výplň na více bloků, přičemž zbylé místo v posledním je vyplněno
- při (de)šifrování je každý blok **transformován** pomocí šifrovacího algoritmu utajeným klíčem
- hlavní slabinou je opakované použití stejného klíče na všechny bloky
- přípustné operace = součet, XOR, vynásobení podle modulu, bitové posuny
- pro odstranění této nevýhody se používají **provozní režimy**
- použije se další proměnný parametr na vstupu (**inicializační vektor**) => zašifrovaná data vypadají jako náhodná sekvence
- rázem se **bloková** šifra chová jako **proudová**
- první bloková šifra -> **DES (Data Encryption Standard)**, nástupce **AES (Advanced E. S.)**

Typy algoritmů:

- substituční** = samotné bloky informací se **mění** podle zákonů algoritmu, většina algoritmů
- přestavující** = bloky informací (bajty, bity) se samy od sebe **nemění**, mění se pořadí/poloha ve srovnání s původní zprávou
- kryptografické transformace **nezvětšují** objem informace, pokud ano, je neoptimální algorit.
- zmenšení objemu je možné pouze kompresními mechanismy
- dříve se měnily symboly, dnes bity; dobré algoritmy stále **kombinují** substituci a transpozici

Substituční šifry

- každý symbol v otevřeném textu se v šifrovaném nahrazuje jiným symbolem
- příjemce invertuje substituci

- jednoduchá sub. šifra (monoabecední šifra)** = jeden symbol nahrazuje jeden symbol
- homofonická sub. šifra** = jeden symbol nahrazuje několik symbolů
- polygramová sub. šifra** = bloky symbolů nahrazují taktéž bloky symbolů
- polyabecední sub. šifra** = více monoabecedních šifer spolu, každý znak podle jedné šifry
 - používají se množstevní jednopísmenné klíče (1. symbol 1. šifra, 2. symbol 2. šifra, ...)
 - po použití všech klíčů se cyklicky opakují = **perioda šifry**

Přestavující šifry

- např. **jednoduchá sloupcová přestavující šifra** (otevřený text napsaný horizontálně o fixované šířce a šifrovaný text se odečítá vertikálně)

Výhody:

- možnost opakovaného použití jednoho klíče
- libovolná velikost zpracovávaného textu
- možnost modifikace klíče bez úpravy algoritmu

Nevýhody:

- koeficient množení chyby je roven délce bloku
- jedna chyba v šifrovaném textu vyvolá zkreslení asi **poloviny** otevřeného textu
- blokovanost šifrování = dva stejné otevřené bloky dají dva stejné bloky šifrovaného textu
- výrazně **nižší** rychlost oproti proudovým šifrám

Základní matematické postupy v kryptografii

1. **Funkce** (surjekce, injekce, bijekce, inverze)
2. **Operace nad množinou**
 - a. permutace -> počet možností přeskupení množiny
3. **Teorie čísel** (dělitelé, NSD, NSN, provočísla, modulo = zbytek po dělení)
4. **Konečná tělesa** - kryptografie na bázi eliptických křivek
5. **Euklidův algoritmus** -> nalezení společného dělitele pomocí zbytku po celočíselném dělení + inverzního prvku
6. **Složitost** - horní odhad složitosti
 - a. časová = funkce, která každé množině dat přiřazuje počet operací
 - b. paměťová = závislost paměťových nároků algoritmu vzhledem k datům
7. **Eliptické křivky**
 - eliptická křivka poskytuje jedinečný způsob jak vytvořit dva klíče - **veřejný a soukromý** - které jsou matematicky propojené, ale neinvertovatelné
 - dále -> **faktorizace celého čísla, testování prvočíselnosti**
 - kvůli matematické obtížnosti je většina útoků na eliptické křivky velmi obtížná

Určování prvočísel

-prvočísla využíváme na použití dvojice klíčů veřejný-privátní
-nejjednodušší generování velkého prvočísla = **vygenerovat kladné liché a otestovat**

1. Algoritmus Trial division

- využívá zkušební dělení
- neomylný, efektivní pro malé hodnoty
- dělení čísla n všemi m kde $1 < m < n$; pokud vyjde něco beze zbytku, n není prvočíslo
- vylepšení = dělí se pouze $m < \sqrt{n}$, vynechání **sudých** čísel, dělí se pouze **prvočísly**

2. Wheel Factorization

- není dokonale spolehlivý, není třeba znát všechna prvočísla až do \sqrt{n}
- nejdříve se dělí několika **prvními k prvočísly**, pak čísla nesoudělnými s k prvočísly do \sqrt{n}

3. Pravděpodobnostní testy

- jsou efektivnější
- vygenerování lichého kandidáta, otestování zda je prvočíslo, pokud ano tak znovu
 - a. Fermatův test - vychází z malé Fermatovy věty a schopnosti efektivního modulárního umocňování
 - b. Miller-Rabinův test - vytváří se tzv. kvadratický zbytek

4. Testy dokazující prvočíselnost

- a. Lucas-Lehmerův test - pro speciální Mersennova čísla

Metody kryptoanalýzy

Kryptoanalýza = věda, která se zabývá prolomením šifer

Monoalfabetická substituční šifra

-u monoalfabetických substitučních šifer je založena na **porovnávání četnosti** výskytu znaků v textu a obecné platné četnosti znaků (v českém jazyce nejvíce písmeno o)

Postup frekvenční analýzy:

- určíme četnost** znaků v zašifrovaném textu
- předpokládáme, že **nejvyšší** četnost v šifrovaném textu je nejvyšší četnost českého znaku
- soustředíme se i na **stavbu výrazů** (za - většinou následuje li => máme další dva znaky)
- vybereme slova co obsahují **co nejvíce již známých** písmen
- zjistíme slovo které by "**mohlo**" vzniknout a **doplníme** podle něj neznámá písmena
- postup **opakujeme**, doplňujeme známá písmena a odhalujeme neznámá tak dlouho dokud nemáme celý text

- čím je text delší, tím více odpovídá četnosti znaků
- problém je, že některé hypotézy slov mohou být špatné => je potřeba ověřovat dalšími slovy

Historický vývoj postupů utajování

Období klasické kryptografie

- vyvíjejí se postupy, není založena na specializovaných zařízeních
- počátky už za Řecko - Perských válek

Lingvistická steganografie = předem domluvené znaky, slova textu

Technická steganografie = technologické postupy, fyzické ukrytí zprávy

-např. psaní na bílek, tetování na hlavu otroka

Utajování zpráv = převod do podoby, která je čitelná jen se speciální znalostí

-vzniká tak obor **kryptografie**

-Kryptologie zahrnuje kryptografii a kryptoanalýzu

-**Caesarova šifra** = monoalfabetická substituční šifra, nahrazuje symbol 3. následujícím symbolem v abecedě

-**Albertiho šifra** = polyalfabetická substituční šifra se dvěma abecedami

-**Viginèrova šifra** = symetrická polyalfabetická substituční šifra, využívá viginèrův čtverec

-**Vernamova šifra** = v principu nerozluštitelná, posun každého znaku o náhodně zvolený počet míst v abecedě

Kombinované šifry - nevýhody šifer je možné částečně odstranit kombinací různých šifer

Moderní kryptografie

-1. polovina 20. století - vývoj sofistikovaných zařízení pro utajování

-nárůst objemu informací, efektivnější přenosy informací, pro utajování se využívá specializovaný HW i SW

-šifrování strojem přineslo zcela nové možnosti - velký počet operací v krátkém čase, stroje narozdíl od humanoidní obsluhy nemluví

Enigma - název zařízení i algoritmu, správné použití odolává i dnes, využívala rotory

-Meziválečný rozvoj bankovníctví, propojení ekonomik Evropy a USA

-Přenos citlivých informací telegrafem, mezikontinentální spojení podmořskými kabely

Digitální steganografie = změnila podobu s rozmachem informačních technologií

-např. schování zprávy do šumu v souborech se zvukem, obrázky, videi

-v obrázcích manipulace s nejméně významným bitem v každé osmici RGB

Orwellian printers = žluté tečky viditelné pod modrým světlem

Steganografie v IP datagramu = využití flag fieldu (3 bity v záhlaví)

Kvantová kryptografie = dvě přenosové cesty (klasická + skrytá kvantová pro klíč)

Pracovní režimy blokových šifer

Pracovní režim (operační mód blokové šifry)

-**způsob**, kterým je bloková šifra používána (především pro umožnění bezpečného šifrování textů delších než blok šifry)

-umožňuje bezpečné opakované užití stejného klíče

-většina režimů používá kromě klíče **inicializační vektor** => jedinečný náhodný soubor bajtů o délce blokové šifry, předcházíme stejnému šifrovému textu použitím stejného klíče

ECB - režim kódové knihy

-základní režim

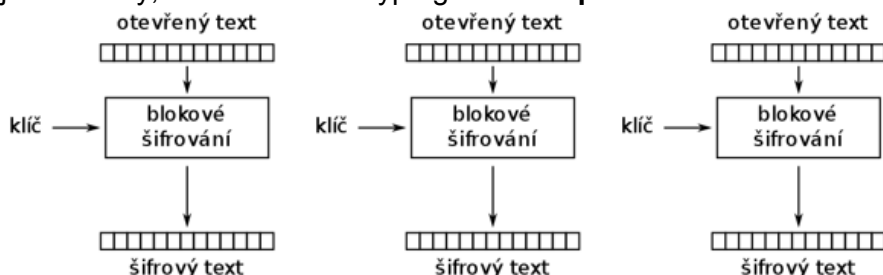
-šifra se **přímo** aplikuje nezávisle na jednotlivé bloky

-při daném klíči blok šifrového textu odpovídá bloku otevřeného textu

-při používání na šifrování protokolu s pevně danou délkou, lze po jisté době rozlišovat obsah

-přenesení bloku s šifrou nemá vliv na dešifrovatelnost jiných bloků

-jednoduchý, ale v moderní kryptografii se **nepoužívá**

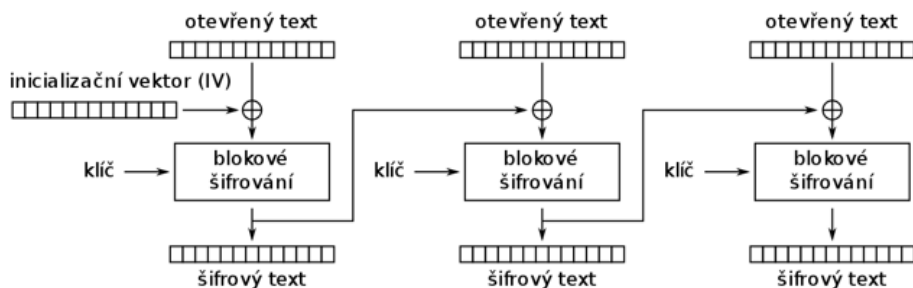

CBC - řetězení šifrových bloků

-každý **následující** blok je **xorován** zašifrovaným **předchozím** blokem (první blok xorován inicializačním vektorem)

-nevýhodou je, že šifrový blok závisí na všech předcházejících (poškozením šifrového bloku nelze dešifrovat blok přímo následující), i tak se ale široce **používá**

-šifrování nelze paralelizovat, dešifrování ano

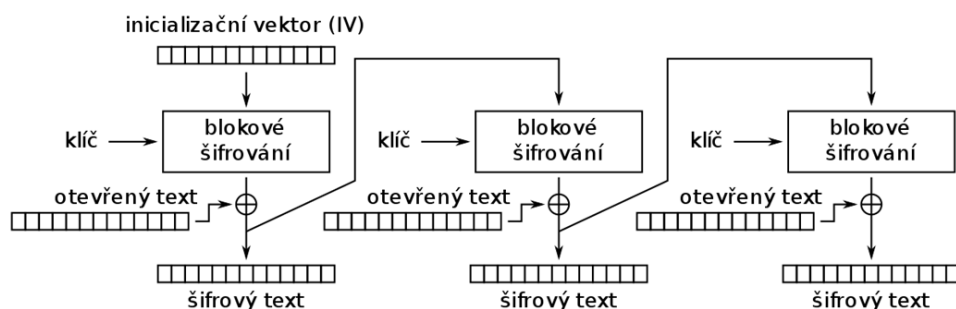
CFB - šifrová zpětná vazba

-velmi podobný CBC, prohazuje pořadí operací

-**zašifruje se předchozí** šifrový blok a **s výsledkem xoruje otevřený blok**

-šifrování paralelizovat nelze, dešifrování ano

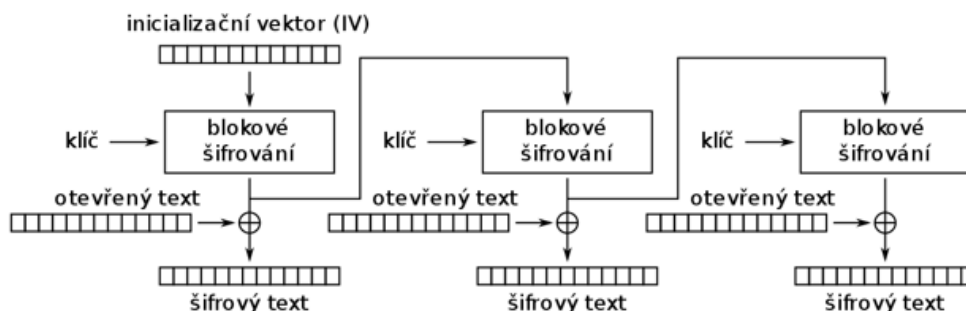
-poškození šifrového bloku znemožní dešifrování bloku **samého a následujícího**, další nepoškozeny

Šifrování v režimu šifrové zpětné vazby (CFB)

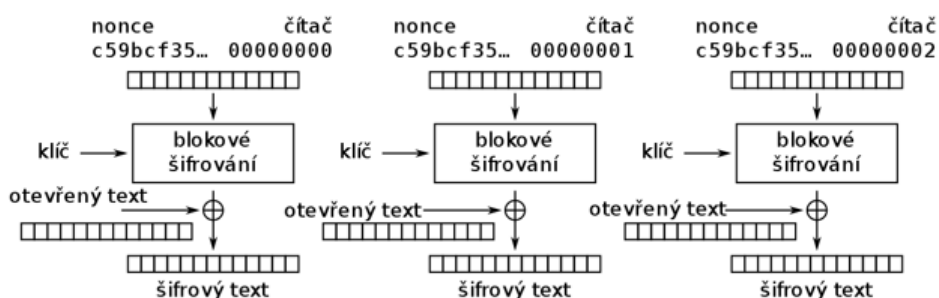
OFB - výstupní zpětná vazba

- převádí blokovou šifru na šifru proudovou
- šifrování probíhá pouhým **xorováním otevřeného bloku klíčem předchozího bloku zašifrovaným blokovou šifrou**
- první blok klíče získán zašifrováním inicial. vektoru

CTR - čítačový režim

- převádí blokovou šifru na proudovou
- klíč, se kterým se **blok otevřeného textu xoruje** se získává **zašifrováním čítače**, který se každou iterací zvětšuje o pevně danou hodnotu (obsah čítače nastaven inicial. vektorem)

HALOUZKA

Pojednejte o legislativě (z. 412/2005, vyh. 528/2005) z oblasti fyzické bezpečnosti (znát základní pojmy). Rozdíl mezi PFB pro objekt kategorie V a D.

Utajovaná informace (UI)

-informace v jakémkoliv **podobě** na jakémkoliv **nosiči označena** v souladu se zákonem 412/2005 Sb. jejíž vyžrazení nebo zneužití může **způsobit újmu** zájmům ČR nebo může být pro tento zájem **nevýhodné** a je uvedena **v seznamu** utajovaných informací

-**zpracovává/ukládá** se v zabezpečené oblasti příslušné **kategorie** nebo vyšší (případně v trezoru, uzamykatelné skříni za podmínek stanovených prováděcím právním předpisem)

Zabezpečení ochrany utajovaných informací

-určují se objekty, zabezpečené oblasti a jednací oblasti

Objekt = budova nebo ohraničený prostor kde se nachází zabezpeč. nebo jednací oblast

Hranice objektu = plášť budovy, fyzická bariéra nebo jinak viditelně vymezená hranice

Hranice ZO nebo JO = stavebně nebo jinak viditelně ohraničený prostor

Zabezpečená oblast (ZO)

-ohraničený prostor v objektu, kde dochází k ukládání UI

-kategorie = PT, T, D, V

-třídy podle možnosti přístupu k UI:

-**třída I.** = vstupem do oblasti **dochází** k se seznámení se s UI

-**třída II** = vstupem do oblasti **nedochází** k se seznámení se s UI

-v odůvodněných případech s písemným souhlasem lze **změnit třídu I na třídu II**

-kontrolní opatření na vstupu a výstupu = ostraha, režimové opatření, technické prostředky

Jednací oblast (JO) = ohraničený prostor v objektu určený k projednávání T a PT informací

Ostraha = zajišťuje se nepřetržitě v objektu se ZO

Hrozba = možnost vyžrazení nebo zneužití UI při narušení fyzické bezpečnosti

Riziko = pravděpodobnost, že se určitá hrozba uskuteční

Mimořádná situace = stav, kdy **bezprostředně hrozí**, že dojde k vyžrazení/zneužití UI

Režimové opatření = stanovuje **oprávnění** osob a dopravních prostředků pro vstup a vjezd do objektu, ZO a JO

Technické prostředky = bezpečnostní prvek jeho použitím se zabraňuje, ztěžuje, omezuje nebo zaznamenává narušení ZO nebo JO nebo ničí UI

Uschovný objekt = trezor nebo jiná uzamykatelná schránka stanovená v příloze č.1

Technické zařízení = vojenský materiál (elektronický, chemický, fotochemický, optický, mechanický - výstroj a technika) který obsahuje utajovanou informaci

Rozdíl mezi PFB na úrovni V a D

-V obsahuje:

- určení objektu a zabezpečených oblastí včetně hranic a určení kategorií a tříd ZO
- způsob použití opatření fyzické bezpečnosti

-D (+ T, PT) obsahuje:

- vše co obsahuje V** + vyhodnocení rizik, provozní řád objektu, plán zabezpečení objektu a ZO v krizových situacích

Pojednejte o mechanických zábranných systémech – obecně význam MZS, průlomová odolnost, bezpečnostní třídy, cylindrické vložky, bezpečnostní dveře a bezpečnostní mříže. Jaký je význam MZS při zabezpečení objektů.

Význam MZS

-základ každého zabezpečení

-bezpečnostní dveře, vrata a stavební kování, mechanické závory, trezory a trezorové skříně, zavazadla na přepravu cenin, okna

Průlomová odolnost

-hranice definovaná určitým **odporem proti destrukčnímu narušení** pachatelem

-odolnost je dána počtem **odporových jednotek** (RU) určenými na základě typových fyzických zkoušek za použití optimální kategorie nástrojů

-Koeficient rizikovosti **$R = T_{\text{vloupaní}} : t_i$** **$R > 1$**

-R = koeficient rizikovosti

-T = doba průlomové odolnosti

-ti = doba příjezdu policie

-Aby měla ochrana účel musí být hodnota koeficientu větší než 1

-Minimální čas potřebný k překonání je u bezpečnostní třídy určen normou EN 1627

Bezpečnostní třídy dle EN 1627

- 1) základní ochrana
- 2) zvýšená ochrana
- 3) vysoká ochrana
- 4) velmi vysoká ochrana
- 5) nadstandardně vysoká ochrana
- 6) speciální nadstandardní ochrana

Cylindrické vložky

- hlavní součástí běžných dveřních a visacích zámků
- válec s **otvorem** pro klíč, **stavítka** a **blokovací kolíky** různé výšky a **uzamykacím nosem**
- zuby klíče posouvají stavítka a blokovací kolíky do optimální polohy, v níž se může **válec cylindrické vložky** volně otáčet
- hrot klíče pak vysune kovovou spojku, kterou se vložka propojí se zubem, ten se zapře do pně závory a může jí pohybovat
- zub **dlouhý** -> vložku brzdí **stavítko**
- zub **krátký** -> vložku brzdí **blokovací kolík**
- mezistavítka vložené mezi stavítka a blokovací kolíky -> vložka lze otočit ve 2 různých polohách stavítka -> možnost vytvořit i generální klíč, který může otevřít více různých zámků

Bezpečnostní dveře

- souhrn spec. stavebních, technických a bezpeč. prvků a uprav dveřního prostoru
- základ tvoří **rám** z tvrdého dřeva, ve kterém je uložen **x-bodový bezpečnostní zámek** s vnitřním rozvorovým systémem
- dveře mohou obsahovat **výplň** s požární odolností a ocelovou mříží proti průniku
- využívají **bezpečnostních závěsů** se zesíleným hřebem proti vysazení
- součástí mohou být **aktivní čepy** pro zvýšení bezpečnosti

Části dveří:

Zárubeň:

- rámová konstrukce sloužící k zavěšení dveřního křídla
- překonání pomocí jejich roztažení

Závěsy

- jsou součástí jak zárubně, tak dveřního křídla
- slouží k otáčení dveří
- zárubně musí být řádně ukotveny, aby je nešlo vypáčit

Dveřní křídlo

- musí být, tuhé a nesmí se působením vnější síly v žádném místě pohnout -> znemožnění nasazení páčidla

Dveřní zámek

- zabezpečovací zařízení ovládané klíčem a pojištěné závorníkem, jedním a více stavítky nebo zábranami

Cíl konstrukce bezpečnostních dveří:

- zesílení pevnosti dveřního křídla proti proražení, proříznutí a jiným způsobům páčení
- rozšíření počtu uzamykacích míst po celém obvodu
- vybavení uzamykatelnými systémy odolnými proti všem způsobům překonávání
- vyztužit/zesílit zárubně

Bezpečnostní mříže

-Používají se k **zabezpečení prosklených otvorových výplní** proti násilnému vniknutí do chráněného objektu.

Dělení:

Dle konstrukce:

- Pevně kotvené
- Odnímatelné
- Otevírací
 - Otočné
 - Sklopné
 - Posuvné
 - Pevné
 - Nůžkové
- Rolovací
 - S průhledným výpletem
 - S neprůhledným výpletem

Dle umístění:

- Vnější
 - Ploché
 - Předsazené
- Vnitřní
- Meziokenní

Podle materiálu:

- Ocelové
- Duralové

Podle ovládání:

- Ruční
- Elektrické

Konstrukce mříží

- tuhá, stabilní
- ve své ploše se nesmí dát prohnout a pruty dát roztáhnout
- spoje prutu a příčnicku jsou svařeny v celek
- u posuvných nůžkových mříží spojují pruty a nůžky nerozebíratelné čepy
- doporučená velikost oka 15x15cm, min průřez tyče 1cm²

Ukotvení pevných mříží

- ovlivňuje jejich stabilitu
- technicky nejjednodušší

Způsoby ukotvení mříží

- přímé = kotvící tyče jsou rovné a zapuštěné rovnoběžně se stěnou
- kolmé = kotvící tyče jsou na konci ohnuty do pravého úhlu a zasazeny do čela zdi

Závěsy a uzamykací systém mříží

- Nedílná součást mříží
- Závěsy musí být masivní a zajištěné proti uražení, odřezání, vysazení
- Pokud použijí visací zámek -> musí být odolný proti uražení, přeštípnutí či přeřezání a musí mít vytvrzené třmeny (průměr 12 mm)

Pojednejte o systémech EKV.

Přístupový systém (ACS)

=**soubor opatření** (režimová, fyzická, technická) k zajištění řízení a evidence přístupu do zabezpečeného objektu nebo prostor na základě jednoznačně přidělených práv

-základní funkce:

-identifikace	-stavová hlášení
-zpracování dat	-komunikace (ostatní systémy)
-ovládání přístupového místa	-styk s uživatelem (opticky, akusticky)
-programovatelnost	-napájení
	-samoochrana

-přístupový bod = uspořádání všech prvků, které umožní **kontrolovaný přístup**

- místa přístupu (dveře, turnikety)
- rozhraní místa přístupu (řídící jednotka - ovládání otevření)
- snímače místa přístupu (čtečka, klávesnice, biometrie)
- APAS (ovládací prvky a senzory)

-struktura přístupového systému

- jeden nebo více přístupových bodů
- hlavní řídící jednotka
- napájení
- komunikační síť
- řídící a obslužné pracoviště

-rozdělení identifikačních prvků (3 způsoby = něco co známe, něco co máme, námi)

- manuální = pasivní a vyžadují vstup (vypínače, kódové zámky)
- čipové = identifikátor v integrovaném obvodu (kontaktní, bezkontaktní, kombinované)
 - magnetické (karty s magnetickým proužkem)
 - optické (laserové nebo CCD čtečky)
 - radiofrekvenční (bluetooth identifikace)
 - biometrické (papírární linie, oční duhovka, 3D model obličeje, DNA)

Biometrie

-vychází z předpokladu, že některé charakteristiky člověka jsou **jedinečné a neměnné**

Nejpoužívanější:

- otisk prstů
 - optické
 - kapacitní
 - ultrazvukové
 - teplotní
- otisk sítnice
- oční duhovka
- obličej

Popis základních principů detektorů EZS. Detektory typu NO a NC. Ústředny EZS.

Základní principy detektorů EZS

=**vyhlášení poplachu** v případě napadení prostoru, který EZS střeží

-komplex vnitřních a vnějších **technických prostředků** (ústředna, zdroj elektrické energie, poplachové smyčky, zařízení k aktivaci a deaktivaci systému, detektory, signalizační zařízení)

Detektory EZS - PIR (pasivní infračervené)

-detektor reagující na **pohyb** v chráněném prostoru, základem je **pyroelektrický senzor**

-principem metody pasivního snímání je detekce **přítomnosti infračerveného záření**, které narušitel vyřazuje

-senzor je uzpůsoben tak, aby pouze registroval tepelné záření charakteristické pro člověka – **okolo 36°C (9,4 μm)**

-celý střežený prostor je rozdělen pomocí segmentace na **aktivní a neaktivní zóny** (pomocí Fresnelovy čočky)

Detektory EZS - Mikrovlnné

-mikrovlnné záření se snadno pohltí okolními objekty nebo se od nich odráží

-mikrovlnné záření je charakterizováno:

-frekvencemi **$f = 0,3 - 300$ [GHz]**

-vlnovými délkami **$\lambda = 0,001 - 1$ [m]**

Metoda Fresnelovy zóny

-fyzikálním principem činnosti je **změna energie** přijímací antény mezi vysílací a přijímací parabolickou anténou

Metoda Dopplerova jevu

-vysílací anténa emituje mikrovlnný signál, který je přijímán anténou přijímací

-podstatou detekce pohybu je **narušení** Fresnelovy zóny

Detektory EZS - Kombinované

- Kombinovaný pohybový detektor s detektorem tříštění skla
 - oba detektory mohou vyhodnocovat poplachové události společně, nebo nezávisle na sobě
- Kombinovaný pohybový detektor PIR s mikrovlnným detektorem
 - k vyhlášení poplachu dojde pouze v případě, že obě detekční části vyhlásí poplachový signál současně
 - zvyšuje se spolehlivost detekce a snižuje se náchylnost k planým poplachům

Detektory EZS - Kontakty otevření

- kontaktní detektor, který slouží k plášťové ochraně objektů na hlídání otevření dveří, oken atd.
- funkce magnetického kontaktu je založena na principu jazýčkového relé spínaného magnetickým polem permanentního magnetu
- nejjednodušší provedení magnetického detektoru je založeno na tzv. Reedově senzoru

- ten je tvořen dvěma vzájemně se překrývajícími jazýčkovými kontakty, které jsou uloženy a zataveny ve skleněné baňce z olovnatého skla průměru 2 až 4 mm a délky 15 až 40 mm

Detektory EZS - Detektory tříštění skla

- rozbití skla má typický průběh akustického signálu, doprovázené rozbitím nebo tříštěním skla
- fáze rozbití:
 - 1. fáze - úder a následný průhyb skleněné tabule
 - doprovázený nízkofrekvenčním zvukem (100-300Hz) s vysokou akustickou energií
 - 2. fáze - praskání, lámání a tříštění skla
 - vzniká akustická vlna s menší energií, ale vysokou frekvencí
 - trvá déle než první fáze
- rozdělení:
 - pasivní detektory
 - detekce tříštění a lámání skla pomocí kontaktního snímače s vodivou fólií
 - tlaková vlna se šíří po povrchu skleněné tabule a je detekována piezoelektr. detektorem
 - akustická vlna je detekována akustickým detektorem
 - aktivní detektory
 - ultrazvukové
 - infračervené
 - v obou případech jsou vyhodnocovány vibrace chráněné skleněné plochy na základě odrazu vlnění vyslaného detektorem k chráněné ploše

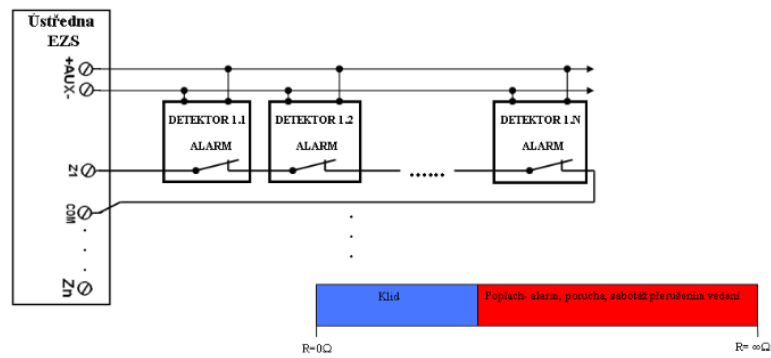
Detektory EZS - Otřesové detektory

- slouží ke střežení úschovných objektů a zdíva používá seismické detektory
- při použití náradí se generuje vlnění, které zachytí piezoelektricko-keramickému senzoru umístěnému na UO
- mechanická konstrukce umí rozeznat nežadoucí zvuky prostředí od zvuků narušitele
- detektory jsou odolné proti sabotáži
- senzor rozpozná:
 - odvrátání
 - rozřezávání
 - řezání plamenem
 - mechanické údery

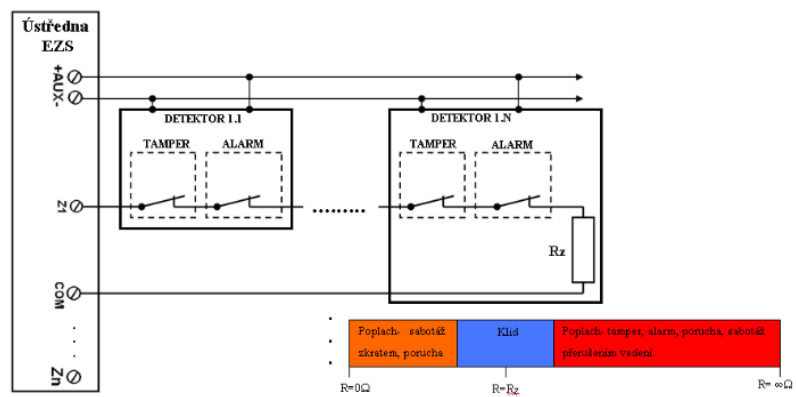
Detektory typu NC

- Kontakty v detektoru jsou v klidovém stavu sepnuty a při narušení objektu detektor rozezne kontakt a vznikne poplach (jedná se tedy o rozezpínací kontakt)
- rozdělení NC:

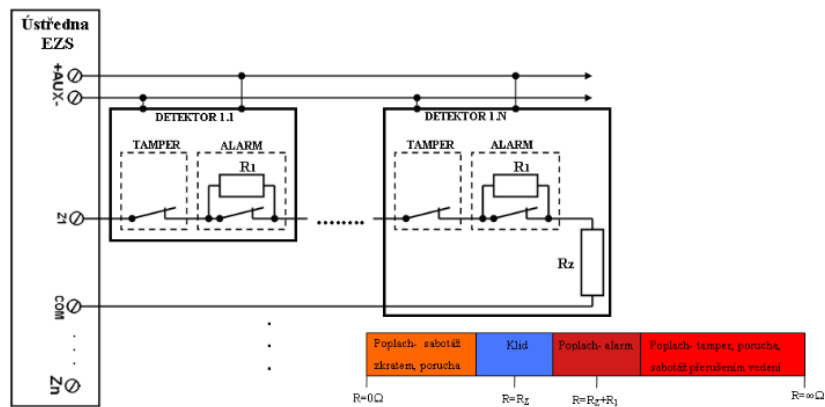
- NC (normally closed)

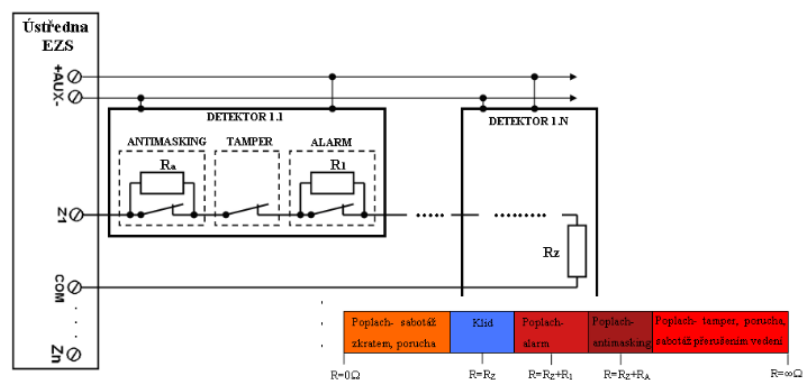
- NC jednoduše vyvážená

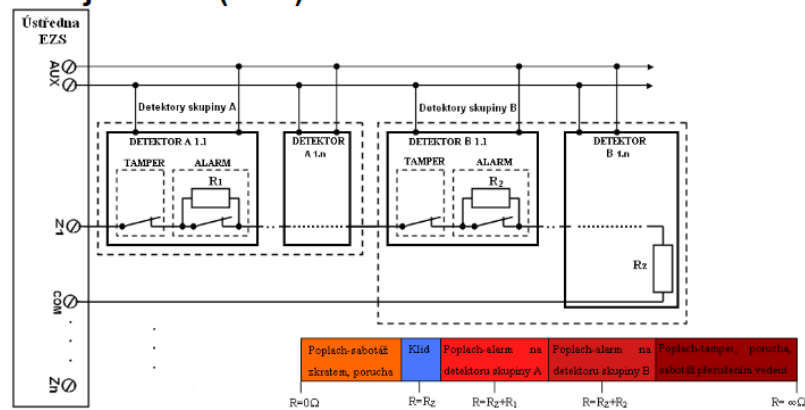
- NC dvojitě vyvážená

- NC trojitě vyvážená

• NC zdvojení zón (ATZ)

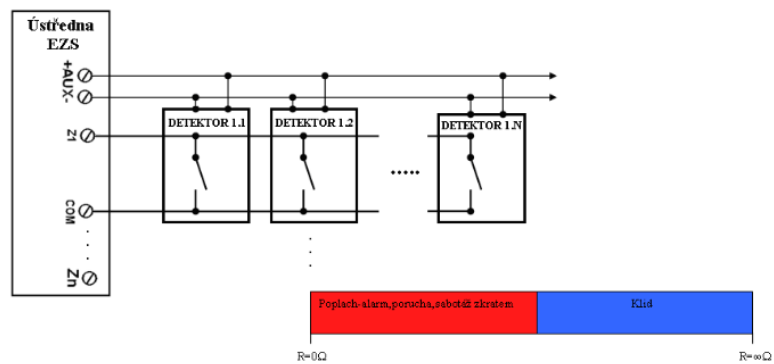

Detektory typu NO

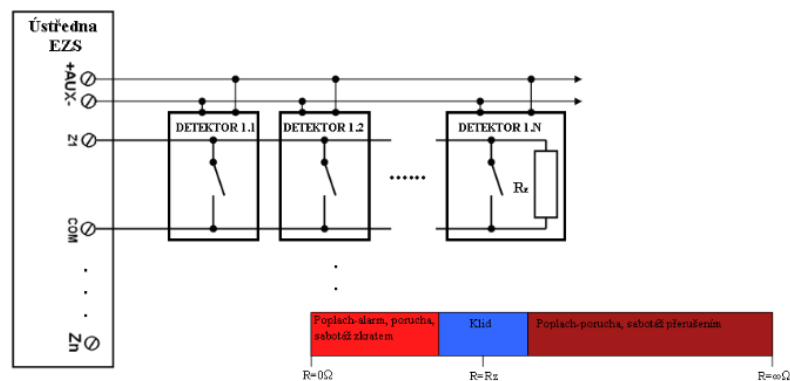
-jedná se o spínací kontakty, které jsou ve stavu „klid“, jestliže jsou kontakty v detektoru rozepnuty. Stav „poplach“ nastane v případě, že se některý kontakt v detektoru sepe.

-rozdělení NO:

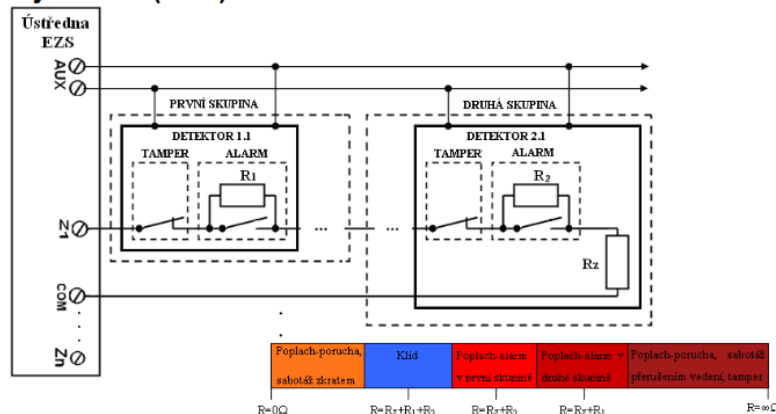
• NO (normally opened)

• NO jednoduše vyvážená

• NO zdvojení zón (ATZ)

- pomocí linek jsou k ústředně propojeny koncentrátoři -> slouží jako analogové podústředky s několika smyčkami
 - komunikace s nimi probíhá po datové sběrnici jako ústředny s přímou adresací
- na sběrnici se také připojuje klávesnice a komunikační moduly (pro PC a tiskárnu)
- koncentrátor obsahuje až 8 adresovatelných smyček (na každou lze připojit 10 detektorů) a 4 programovatelné výstupy
- délka komunikační linky max 1 km

Pojednejte o funkčním rozdělení systému EPS. Základní rozdělení hlásičů požáru.

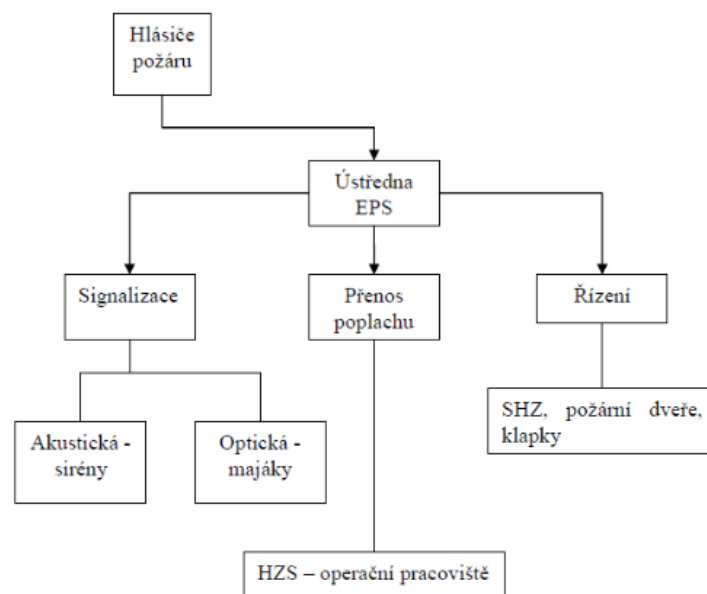
EPS = elektrická požární signalizace je systém elektronické ochrany před požárem a slouží v objektech pro zvýšení jejich požární bezpečnosti

Zásadní úkoly EPS

- včasné rozpoznání příznaků
- ohlášení obsluze
- upozornění na vzniklé nebezpečí
- aktivace ostatních požárních zařízení

Funkční rozdělení systému EPS

- Vstupní prvky - hlásiče požáru
- Ústředna EPS s ovládáním
- Výstupní prvky

Ústředna EPS slouží k:

- Vyhodnocování požární situace ve střežených prostorů
- Identifikaci místa nebezpečí s akustickou a vizuální indikací poplachu
- Sledování správné činnosti systému
- Předání požárně poplachových signálů na indikační zařízení nebo pomocí ZDP (zařízení dálkového přenosu) na další místo trvalé obsluhy

Základní rozdělení hlásičů požárů

Hlásiče tlačítkové

- hlášení vzniku požáru osobou, která identifikuje poplach. stav
- spolehlivé, tlačítko je pod rozbitným sklem
- zpětná deaktivace signálu požáru odaretováním

Hlásiče automatické

- reagují na změnu fyzikálních parametrů bez lidského činitele

Podle detekované oblasti

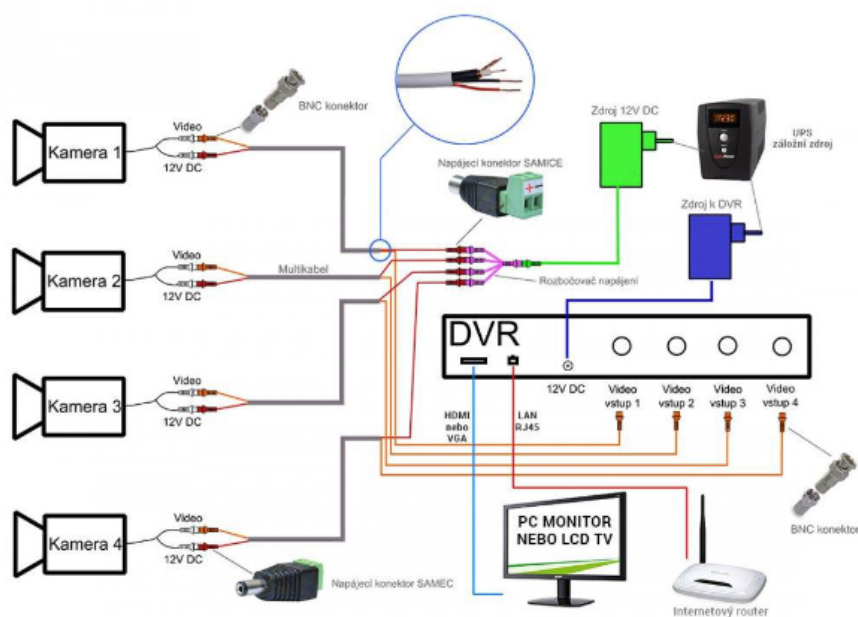
- bodové hlásiče (rovné stropy)
- lineární hlásiče na úseku (vysoké, nepravidelné stropy)

Pojednejte o významu CCTV při zabezpečení objektů a zabezpečených oblastí. Základní schéma systému CCTV.

Význam CCTV při zabezpečení objektů/oblastí

- slouží k dohlížení a kontrole i rozsáhlých prostor, identifikaci, rekognoskaci a detekci osob v reálném čase
- detekce podezřelého chování osob(vytříhnutí, opuštění zavazadel...), biometrickou verifikaci, sledování osob, identifikace reg. čísel vozidel, sledování a vyhodnocování dopravních nehod...
- provádí záznam na pásku nebo digitální médium a současně jej zobrazuje na zobrazovací zařízení

Schéma CCTV

- Kameraný bezpečnostní systém se skládá z:

- kamer (optický snímač, objektiv, DSP procesor),
- zařízení pro přenos a řízení videosignálu (např. kvadrátor, multiplexory, děliče obrazu, kabeláž, switch, router, web server, bezdrátové vysílače / přijímače, telemetrie),
- záznamového a zobrazovacího zařízení (např. digitální rekordér, projekční / LCD / plazmové monitory, barevné / černobílé obrazovky),
- příslušenství kamer (např. kryt, polohovací hlavice, konzoly, prostředky přepětové ochrany, IR nebo halogenové reflektory).

